

Sipka Sándor

Emlékezés a 100 éve született Kesztyűs Lórándra

Németh László „Cseresnyés” című drámájában így ír: „Egy nagy mestert nem könnyű kiheverni... Ahhoz pedig, hogy megverd: eszméinek a fonákja, melyet maga is ismer, fölöttébb kevés...” Emil Durkheim, a nagy szociológus vallja: „Az emberiség fejlődése az ideák világában történik”. Hozzáteszem, hogy ez legtöbbször alig vehető észre az aktuális valóságot jelentő, sodró eseményű, vibráló, nem ritkán „ronda” mindennapokban. Idő és távolság szükséges, hogy felismerjük és helyén értékeljük egy-egy velünk kapcsolatos esemény, vagy hozzánk kapcsolódó személy tényleges, sorsunkat befolyásoló jelentőségét.

Kesztyűs Lóránd egyetemi tanár személyét illetően ezek a gondolatok nagyon igazak. A 100 éve született orvos professzor a Debreceni Egyetem egyik legnagyobb formátumú személyisége volt. Tényleges jelentősége a jelen helyzet ismeretében érzékelhető igazán! Évtizedeken át megkerülhetetlen és meghatározó vezetőként irányította dékánként, két szakaszban rektorként az 1950-ben önállóvá vált Debreceni Orvostudományi Egyetemet. Visszatekintve elsődlegesen „alapító és végrehajtó” alkatnak tartható. Elindított és felfejlesztett intézetet, intézményt, tantárgyat, tudományágat, tudományos társaságokat és írt több tankönyvet. Ezek a tevékenységek jelentik munkásságának fő pilléreit. Ezek megéléséhez keresett és kapott igen sok lehetőséget egy politikailag nagyon kemény időszakban, 1948 és 1979 között, de különösen az ötvenes években. De ugyanakkor személyiségének szerves része maradt egész életében az ifjúságából márkánsan megőrzött régi családi, debreceni és egyetemi lokálpatrióta hagyományok ápolása, amiket felejtethetetlen „atyai” (patriarchális) gesztusokkal tudott továbbadni.

A Kórélettani Intézet

Csaba Béla professzor Kesztyús Lóránдрól 2004-ben írott kitűnő emlékkönyvből (amit forrásmunkaként használok) idézem: „1948. január 1-én, miniszteri rendelet alapján az Élettani és Kórtani Intézetet külön választották. Went István professzor az Élettani Intézet igazgatását tartotta meg, az Általános Kórtani Intézet élére pályázatot írtak ki. Ezzel egyidejűleg az Általános Kórtan oktatásával Kesztyús Lóránдрot, az Élettani és Általános Kórtani Intézet docensét bízta meg a Debreceni Tudományegyetem Orvostudományi Kara. 1948 májusában a magyar kormány az akkor 33 éves Kesztyús Lóránдрot nevezte ki egyetemi tanárnak az Általános Kórtani Intézetbe, amely 1951-ig az Élettani Intézetben kapott ideiglenes otthont, és itt látta el a kórélettan oktatása mellett a mikrobiológia és immunitástan oktatását is. Az új épület 1949-ben készült el, amibe a Kórélettani Intézetté átszervezett, korábbi Kórtan Intézet és az újonnan alakult Mikrobiológiai Intézet került. Itt kapott szolgálati lakást Kesztyús professzor is.”

Az új intézet az Egészségügyi Minisztériumtól és az újjászervezett MTA-tól komoly anyagi támogatásban részesült a korszerű oktatási és kutatási műszerpark kialakításához. Izotóp-laboratórium, állatműtő, állatház, a legjobb külföldi folyóiratokkal felszerelt könyvtár, nem nagy, de az országos átlagot meghaladó anyagi támogatás (forint, rubel és dollár) állt rendelkezésére évtizedekig az itt dolgozni akaró kutatóknak a kísérletes immunológia és allergológia nemzetközi színvonalú műveléséhez.

A kórélettan mint tantárgy és a kórélettan tankönyv(ek)

A harmadéven oktatott kórélettan tantárgy kitűnően készített fel a kórbonctan után a belgyógyászatra, a tágabban vett klinikai gyakorlatra. Szemléletformáló, szerencsés tantárgynak lehetett tartani, bár későbbi alakulását sok szerencsétlen körülmény deformálta mind világviszonylatban, mind Debrecenben, ahol 2000-ben megszűnt a kórélettan önálló tantárgyként történő oktatása. Az egyik legfontosabb ok az, hogy a laboratóriumi medicina, a kórélettan egyik sarja, óriási fejlődésen ment át világszerte. A laboratóriumi diagnosztika eredményei beépültek a korszerű klinikai tevékenységbe. A gyógyítás oktatásához nélkülözhetetlen lett az eleven laboratóriumi ismeretek önálló tantárgyként történő kapcsolása azzal a kimondott és kimondatlan elvárással, hogy a jól oktatott laboratóriumi medicinában érvényesíteni kell a szintetizálni képes, funkcionális kórélettani szemléletet is.

A kórélettani oktatás keretében került sor az immunológia alapjainak bemutatására is. Az immunitástan oktatása és művelése korán lett a DOTE egyik fő profilja és maradt máig is az. A harmincas években az elméleti immunológiát az Élettani Intézetből indították (Went, Kesztyús). Ennek egyetemtörténeti, meghatározó hatása lett! Jelenleg önálló Immunológia Intézet működik a Kórélettan

utódjaként. Az első allergia kézikönyvet az országban Fonet Béla professzor írta Kesztyűs Lóránddal együtt (1961). A klinikai immunológia nagy kiteljesedését Petrányi Gyula és Szegedi Gyula munkássága hozta és tartja fenn az általuk létrehozott intézetekben jelenleg is. Az „immunológia” művelése megjelenik – részben vagy egészben – a Biofizika, Biokémia Intézetben, a Klinikai Kutató Központ tevékenységében, a Klinikai Immunológiai Tanszéken, a Bőrklubon, a Gyermekklubon, továbbá az Infektológiai és Transzplantációs Tanszék napi gyógyító és tudományos munkájában.

Kesztyűs Lóránd remek stílusban, szinte nyomdakészen, jól jegyzetelhetően adott elő, ünnepi beszédekben „rétorként” szónokolt, és nagyon világos, élvezetes formában írt tudományos cikket, tankönyvet, hivatalos okmányt, beszédet vagy éppen fordulatokban gazdag személyes levelet. (Büszke volt az édesanyjától öröklött szépírói tehetségére, és a *REFI* legendás Irodalmi Önképzőkörében szerzett tapasztalataira). Tankönyveiben az okos szerkesztés, a jól tanulható információ-átadás és a szakkönyvekben oly ritka, sodró erejű szövegformálás mutatta, hogy írójának személyes öröme van az írás folyamatában, a közlés technikájában, a szellemi és manuális munka összekapcsolásában. Az emlékeimben pergő „Kesztyűs film” legkedvesebb és legszeretettebb képei azok, amikor vasárnap délelőttökön nyitott ajtaja előtt elmenve látom őt, amint (Parker) golyóstollal (cigarettafüstben) rója a sorokat a tankönyve valamelyik újabb kiadásához. Ezekben az órákban valóban boldog volt, azt hiszem...

Az oktatást nagyon komolyan vette. Ha tehetett, ő tartotta meg a tantermi előadásokat. Vizsgáztatóként derűsen szigorú, igényes, igazságos és humánusan nagyvonalú volt.

A tudományos kutató

Az öles termetű, kiváló fizikai adottságokkal rendelkező, profi teniszező életmóddal is kacérkodó ifjú Kesztyűs Lóránd életét meghatározta, hogy másodéves medikusként az Élettani Intézetben találkozott Went Istvánnal, az élettan nemzetközileg jegyzett professzorával, akit ettől kezdve atyai mesterének, szellemi példaképének tartott élete végéig. Harmadévtől már csak az élettan érdekelt. „Beköltözött” az intézetbe és az élettanba, az oktatásba és a kutatásba! Remek érzékkel – és nem kis szerencsével – a Went professzor által művelt több élettani tudományág közül a kísérletes immunológiával kötelezte el magát, aminek kutatása a harmincas évek folyamán kezdett „belendülni”, és ami a század végére a természettudományok egyik vezető ága lett. Abszolút újdonságot hozott, hogy Kesztyűs Lóránd az immunreakciók alapját jelentő „antigén-ellenanyag” reakciókban az elsők között kezdett létrehozni kémiai módosított kemospecifikus antigéneket. Ehhez kiváló kémikusokat volt módja megismerni és mesterül fogadni itthon és Németországban. Kimutatta, hogy a hisztamin mesterséges fehérjevegyületének (a p-aminobenzol-hisztamin-azoproteinnek), mint antigénnek az

ingerére állatkísérletekben kemospecifikus antitestek képződnek, amelyek a gyulladáshoz vezető anyag, a hisztamin hatását közömbösíteni képesek. Ebből 1966-lett gyógyszer, az. u.n. Antallerg. A világ egyik legrangosabb folyóiratában, az angol Nature-ben 1948-ban írta le a miozin és aktin izomfehérjék antigén jellegét. (Ennek a teljesítménynek a nagyságát akkor érezhetjük igazán, hogy a 1946–47-ben a mérések a háborúban kifosztott, fűtési és alapellátási gondokkal küszködő Élettani Intézetben történtek...). Az ötvenes évektől kezdve kutatásainak egyik legértékesebb része az immunrendszer és az idegrendszer kapcsolatának vizsgálata lett. Munkásságát a legmagasabb hazai elismerésekkel – MTA tagság, Állami Díj stb. – értékelték. Sajnálatos azonban, hogy az ötvenes évektől az intézmény- és tudományszervezői aktivitás vált tevékenységének domináló elemévé. A kutatás háttérbe szorult, nemzetközi hírneve azonban megmaradt. Kapcsolattartási szándékkal „ostromolták” a kor legnagyobb immunológusai. Az elmaradt viszonzásban szerepet játszhatott nála, hogy a nagy angol-szász tudományos éra kezdetével az Ő „németes” beállítottsága korszerűtlenné vált, és ez zavarhatta...

Ugyanakkor egyetemtörténeti jelentőségű, hogy Laki Kálmánnal, a véralvadás XIII. faktorának felfedezőjével, Szentgyörgyi Albert „kedvenc” tanítványával, aki a nagy tekintélyű National Institute of Health (NIH) (Bethesda, MD, USA) egyik intézetének részlegvezetője volt, nagyon gyümölcsöző együttműködést alakított ki. Nyolc kutató mehetett tőlünk tanulmányútra hozzá, és kapott olyan kutatói és emberi segítséget, ami több intézet máig ható fellendülését eredményezte a DOTE-n.

Nem jelentéktelen az a kutatási eredmény sem, amit a Kórélettani Intézet az Ő és Szilágyi Tibor professzor irányításával az INTERKOZMOSZ nemzetközi űrprogramban elért a súlytalanság izomanyagcserére kifejtett hatásának állatkísérletes modellezése terén.

A tudományos iskolateremtő

Kesztyűs Lóránd a szó szigorú értelmében úgy nem volt „iskolateremtő”, hogy valamilyen kutatási irányát, eredményét valaki vagy valakik közvetlenül folytatták volna, bár tizenöt későbbi egyetemi tanár szakmai indulása köthető az intézetben végzett munkákhoz. Mindegyikük más résztémával foglalkozott a „nagy immunológián” belül, mint amit a Prof vagy a többiek vizsgáltak. Ebből adódott példamutató szerzői magatartása is, hogy csak olyan közleményben szerepelt a neve, amiben tényleges alkotói munkát végzett....

Nagy ajándék volt tőle, hogy az intézetében országosan kivételes, akkor nemzetközi színvonalat is jelentő lehetőséget teremtett sokunk számára, hogy *önállóan* próbáljunk beleszólni az experimentális immunológiába és allegológiába. Kutatót nevelő elve neki és legfőbb munkatársainak az volt, hogy hagyni kell a kezdőt, hogy a maga kínlásával találja meg azt a területet, amin aztán

elindul. Akkori viszonylatban elég tág emberi és anyagi lehetőséget megadtak az útkereséshez, ami nagyon nagy haszonnal és stimuláló erővel járt nemcsak nálam, de a kollégáimnál is. Ugyanakkor ennek a világnak volt egy kőkeményen szelektáló hatása is. A környezetemben levő „fiatalokból” hatan maradtunk meg elméleti kutatói pályán. Mindenki egyetemi tanár is lett, négyen itthon, ketten az USA-ban. Mindmáig érzem ennek a neveltetésnek – az autodidakta képződésnek – a Kesztyűs Lórándtól származó, az Ő szarkasztikus humorát kitűnően jellemző megfogalmazásának irtózatossá igázát, nevezetesen, hogy „Minden kutató autodidakta! De ki az autodidakta? – Az, aki saját magától lett hülye!” Máig nem tudom eldönteni, hogy a legcsodálatosabb vagy a legkegyetlenebb pályaindításban részesültem-e. Az önálló útkereső, első két évem szörnyű volt... De életem egyik legemlékezetesebb élménye az is, amikor a tengerimalacon beállítottam az első „gyönyörű” tuberculin reakciót. Ennek a gyulladásnak a hatásmechanizmusvizsgálata pedig már könnyebben, „rutinszerűen” mehetett végbe, és vezetett az „limfokinekről” készült első hazai kandidátusi értekezéshez, amely anyagok felfedezéséért 1986-ban Nobel-díjat adtak. Kesztyűs prof megélte, ismerte és a tanítványaiiban átélte engedelte a fiatalkori tudományos „eljegyződés” egyedülállóan összetett, hatalmas élményét. Azt az érzést, amikor egy önállóan útját kereső kutató először éli át, hogy egy „általa” kigondolt kísérletben a természet először „neki” válaszol, akármilyen csekély formában is. Ezután pedig beindulhatnak már a 10–12, órás örömet adó munkák, amiket igazol az első önállóan megírt cikk megjelenése nemzetközi folyóiratban, az első hazai, majd külföldi előadás, az első diákkörös tanítvány, az első hazai, majd külföldi kollaboráció, a hazai tanulmányutak sora, a külföldi látogatások és munkák ajándékai... Kétségtelen, hogy ehhez az életformához „szelektálni” szükséges abból a szempontból is, hogy ebben a „pénz” szerepe másodlagos.

Ugyanakkor, aki akarta, megkapta a laboratóriumi szakvizsga letételének lehetőségét is nála. Az 1959–1979 között dolgozó 13 kórtanászból nyolcunk életében lett pályafordító lehetőség ez a szakvizsga! A Kesztyűs Lóránd vezette Kór-élettan Intézet pályaindítónak, más helyre felkészítő iskolának nagyon jó volt. Ezzel a munkatársai többsége élt is. A számításaim szerint az 1950-től a Prof haláláig az intézetében dolgozó vagy ott megfordult 22 főből 16 választott más munkahelyet, vagy kapott lehetőséget új munkahely teremtésére.

A tudományszervező

Csaba Béla írta: „Kesztyűs Lóránd neve elválaszthatatlan a magyar immunológia kialakulásától, megerősödésétől és nemzetközi immunológiai vérkeringésbe való bekapcsolásától... Már 1957–58-ban szükségét látta, hogy a Magyar Mikrobiológiai Társaságon belül kialakítsa az Immunológiai Szekciót, amely odaadó lelkes irányításával és hathatós közreműködésével 1971-re MIT-té (Magyar Immunológiai Társaság) fejlődött, és rövidesen csatlakozott az IUIS-hez (az Immu-

nológiai Társaságok Nemzetközi Uniójához). A DAB-on (Debreceni Akadémiai Bizottságon) belül is megszervezte az Immunológiai Munkabizottságot. Emellett Hámori Artúrral együtt 1968-ban létrehozta a MAKIT-ot, a Magyar Allergológiai és Klinikai Immunológiai Társaságot”. Jelenlétét a MIT mostani életében az mutatja, hogy a társaság legnagyobb elismerésének a „Kesztyűs Lóránd Emlékérem” elnyerése tekinthető.

Vezető funkciókban az Orvostudományi Egyetemen

Ismét Csaba Bélát idézem: „A DOTE kormány döntés alapján 1950-1951-ben vált el az Universitas-tól, és lett egykarú az orvostudomány egyetem. A szétválás időpontjában nem rektor, hanem dékán vezette az orvosegyetemet. Az orvoskar szakmai felügyeletét a Vallás és Közművelődési Minisztériumtól az Egészségügyi Minisztérium vette át. Az önálló orvoskar első dékánjává Kesztyűs Lórándot választották meg (1950–1952), aki 1947-től MKP tag volt (...de sem ekkor, sem később pártfunkciót nem töltött be, ... polgár volt, nem kommunista)... A későbbiekben 1957–59-ben oktatási dékán- – majd rektorhelyettes, 1959-től 63-ig rektor és 1967–73 lözött ismételten rektori funkciót töltött be. Egyetemi vezetői működése idején új elméleti intézetek és klinikák egész sora létesült: a II. Belgyógyászati és a II. sz. Sebészeti, Ortopédiai, Radiológiai, Elme, Égés traumatológiai, Fogászati, Fül- Orr- Gége, Szív- és Mellkas-Sebészeti, Anaesthesiológiai Klinikák, a Központi Klinikai Diagnosztikai Laboratórium és a Művese Állomás, valamint a szakosított ambulanciák sora. Az utolsó és legnagyobb vezetői érdeme az Elméleti Tömb megvalósítása volt 1973-ban.”

Ezek az eredmények azonban, különösen 1950-56 között, egy szörnyű korban jöttek létre. Mind az oktatókat, mind a hallgatókat az MKP listázta: „haladó értelmiség”, kispolgári” „osztályidegen” jelzőkkel az oktatók körében, „megbízható”, „ingadozó”, megbízhatatlan” kategóriákkal a hallgatóknál. Ennek vad hangulatnak lett a terméke a tragikus „Sántha ügy”, amikor 1951-ben Sántha Kálmánt, a szuverén módon és demokratikusan gondolkodni akaró ideggyógyász professzort kizárták az MTA tagjai sorából egy hallgatói csoport által írt beadvány alapján, azt állítván, hogy egy előadáson Sántha a sztahanovista mozgalmat lejárató megjegyzést tett. Az ügyből országos botrányt kavart a párt, aminek helyi, egyetemi folyamatait Kesztyűs Lórándnak kellett levezényelni az általa nagyon tisztelt kolléga ellen. (Sántha, vele együtt ahhoz a kis oktatói csoporthoz tartozott a Klinikán, amelyik a háború alatt itthon maradt, és a parancs ellenére nem települt ki Németországba). Sajnos, a korabeli kari tanácsi jegyzőkönyvek ide vonatkozó részeit időközben eltüntették....A máig élő „oral history” azonban másokban jelöli meg az igazi vétkeseket, akiknek később érdekük volt a terhelő bizonyítékok eltüntetése. Kesztyűs Lóránd a későbbiekben keményen került ezt a témát. De lenyűgözött engem az emberi nagysága, mikor 60. születésnapján a

köszöntések után megemlítette a „törött gerincet”, majd pedig a Sántha Kálmánt rehabilitáló ünnepségre beült a hallgatók közé...

Kesztyűs rektorként nagy hangsúlyt helyezett az egyetem demokratikus vezetésének kialakítására, az egyetemi autonómia gyakorlására. A „gúzsba kötve táncolás” művészetével az Egyetemi Tanácsban az intézetek, tömegszervezetek nyílt fórumait teremtette meg. Személyi kérdésekben mindig titkos szavazással döntött.

Csaba Béla további remek jellemzése: „Ki volt Ő tulajdonképpen? Tudós? Egyetemi tanár? Egyetemvezető? Rektor? Akadémikus? Tudománypolitikus? Oktatásszervező? Menedzser? Közéleti vezető? Intézet igazgató? Családfő? Vagy mindez együttvéve? Igen, mindez Ő volt külön-külön és együttvéve. Voltak-e barátai, ellenfelei, szerették-e vagy gyűlölték-e őt? És kik voltak többségben? Igen, voltak mindkét oldalon, de többségben a barátok, tisztelők, a nagy egyéniség köré csoportosuló emberek voltak. Néha azonban azok fordultak vele szembe, akiknek az érdekében a legtöbbet tette...”

Kesztyűs Lóránd az „ember”

Kesztyűs Lóránd patriarchális típusú vezető volt. De megkérdőjelezhetetlen tekintélye mellett elég szabad tere nyílhatott mellette az egyéni színek érvényesülésének. Kifejezetten élvezte a színes, éles eszű és hangulatos megnyilvánulásokat, eredeti beszólásokat, nagy hecceket. A kor kemény diktátumainak megfelelően Ő, mint vezető ugyanakkor nemes kötelességének tartotta annak a biztosítását, hogy a beosztottjainak ne essen bántódása. A társaságában szórakozóhelyen más nem fizethetett, csak Ő. Ajtaja mindig, mindenki előtt nyitva állt, bár ezzel nem igen illett visszaélni. A döntéseit sokszor erősen befolyásolta azonban nagyfokú szubjektivitása, amivel a hozzá közel álló személyek sokban tudtak élni, de visszaélni is. A döntések változó sikereket hozó következményeinek utólagos ismeretében azonban egy dolog biztos, hogy az intézet, a DOTE érdekeit szolgáló szándéka mindenben és mindig kétségbenvonhatatlan volt. Elévülhetetlen érdeme, hogy Petrányi Gyulával együtt az immunológiát Debrecenben a szakmai élet szerves részévé tette.

Csodálatosan vidító a rá történő emlékezés során az, amikor megidézem a társaságában töltött laza órákat. Kevés emberben ismertem még hozzá hasonló életkedvet, életszeretetet, vidámságra, jó kedélyre, tréfás kalandra való hajlamot, mint őbenne, és kiváló barátjában, Vályi Nagy Tibor professzorban. A Szűcs Ernő által pár éve kiadott debreceni anekdotagyűjtemény jelentős része a mára legendává vált közös történeteikről, kalandjaikról, tréfáikról szól.

És itt meg kell idéznünk a kort, amiben Kesztyűs Lóránd és a szüleim generációja élt. A 20. század magyar valóságának legkegyetlenebb évtizedeire esett az ifjúságuk, az alkotó, aktív koruk. A nagy dilemma az volt, hogy hogyan lehet itt élni, túlélni, alkotni, esetleg még örülni is. Kesztyűs Lóránd sodró erejű, jó

értelemben becsvágyó és hiú egyéniségéből adódóan egyértelmű választ adott erre a kérdésre, ennek minden rövid és hosszú távú konzekvenciáját vállalva. Olyan helyzetet és teret teremtett magának, amiben ő keresett és kapott cselekvési teret és lehetőséget a kortól elképzelései megvalósítására magánemberként, intézeti és egyetemi vezetőként és a Magyar Immunológiai Társaság megalapítójaként egyaránt. Sokan kérdezték, nem tette-e volna jobban, ha a tudomány- és egyetempolitika művelése helyett intenzívebben foglalkozott volna a korábban szenzációként induló elméleti kutatásaival. Fogadjuk el azt a magyarázatot, hogy az Ő szuverén döntése volt minden, amit tett. Élete második szakaszában jobban érezhette magát a szervezői szerepben, mint az aktív kutatóiban, aminek egyébként már pályakezdőként mesterévé vált. Csak a legnagyobb elismeréssel lehet végiglapozni most is a harminca évek végén Went Istvánnal közösen írt közleményeit, amikben eleven invenció és nagy kutatói kultúra nyilvánul meg. A tanítójának tekintett Went István hatása lehetett egyébként nála az értelmes tekintélyelvűség megtartása melletti, sokszor meghökkentően kedves, humorba hajlóan váratlan liberalizmusa is.

Kesztyűs Lóránd nagy formátumú ember volt. Tökéletesen ismerte önmagát, erőit és gyengeségeit, és a kort, amelyben élni és boldogulni akart egyeteméhez, városához, barátaihoz hű debreceniként. Tudta és viselte a kemény kompromisszumainak terheit is. Nem rakta le azokat. De néhány jellemző történetben érzékeltetem azt a humanizmust és demokratizmust, amivel Ő a hatalmát gyakorolta. 1.) (tompított adatok) 1969 augusztusában, az avatásunk előtt pár nappal egy, az utolsó szigorlatát ünneplő kedves barátom az egyetem területén éjszakában véletlenül egy szerencsétlen tüzeset keletkezésével lett, – tudtán kívül – öszszezhezva, mivel egy bizonyos személy ezt öhozzá kapcsoltn jelentette be az „elhárításnál”. Másnap délelőtt az ágyából húzták ki a „kemény fiúk” a szerencsétlen komámát. Mit tett az ügyben Kesztyűs Rektor Elvtárs? Emlékeztette az Elvtársakat, hogy az egyetemi autonómia értelmében itt Ő felel mindenért. Megígéri ugyanakkor, hogy kivizsgálja az ügyet, és a bűnöst megbünteti. Így is lett, a fegyelmit a feljelentő személy kapta, mivel nem Neki jelentett először, a barátomat pedig meleg szavakkal avatta orvosá pár nap múlva... 2.) Az intézetünk kedves állatgondozója esküvőjéhez az Ő nászajándéka az volt, hogy az ifjú párt a Nagytemplomba a rektori fehér Volga szállította... 3.) Felejthetetlen emlékem, hogy az eljegyzésünk után a menyasszonyomat (nejemet) behívta a szobájába, beültette a hatalmas fekete foteljába és „lekáderezte”. Miután a válaszokat megnyugtatónak találta, „áldását” adta a frigyünkre. 4.) Zárásként egy öt és szokásait nagyon jellemző vidám történetet mondok el. A hetvenes évek közepén lehetett, amikor minden reggel a fedett uszodában indítottam a napot. Néhány hossz megtétele után nem akartam hinni a szememnek, ugyanis azt látom, hogy Kesztyűs professzor úr száll be a vízbe. A fedett uszoda vize másfél méteres, de ez neki a hasáig ért. A frenetikus látvány az volt, amit a Prof a vízben csinált. Cigarettaival

a kezében sétált a medence egyik végéből a másikba a hasáig érő vízben. Észbontóan humoros látvány volt az úszók között! Mikor mellé értem, kivettem a fejem a vízből, köszöntöttem. Megállt, láthatóan megörült nekem, kezet nyújtott, én is felálltam (nekem a víz nyakig ért), és azt mondta: „Szervusz, Sanyi! Ugye milyen jó ez a reggeli úzás!”. Nagyban helyeseltem, majd folytattam az adagom a nevetéstől fuldokolva azzal a biztos tudattal, hogy felejthetetlen élményt kaptam a sorstól. Egy számomra fontos, igazi nagy embert láttam olyan helyzetben, amiben erényeinek és gyengéinek egy nagyon is rá jellemző, kedves emberközeli és bájos humora egyszerre és megismételhetetlenül nyilvánult meg.

Családi és személyes adatok

Kesztyűs Lóránd (előneve: Sarkadi) 1915. április 11-én született Sarkadon, ahol az Ő emléktáblája került a rendelőintézet falára 2001-ben. Édesapja a Debreceni Mezőgazdasági Főiskola ny. rendes tanára volt, édesanyja Balogh Margit, akitől irodalmi tehetségét örökölte.

Középiskoláit a Keszthelyi Premontrei rendi római katolikus gimnáziumban kezdte, majd a Debreceni Református Kollégium gimnáziumában fejezte be 1932-ben. A Debreceni Tudományegyetem Orvosi Fakultásán 1938-ban szerzett diplomát. 1934-től 48-ig dolgozott az Élettani és Általános Kórtani Intézetben, magántanárrá 1943-ban habilitált. 1948-tól pedig már az önálló Kórtani Intézetet vezette. 1964-ben az MTA doktora, 1971-ben az MTA levelező tagja, 1977-ben az MTA rendes tagja, 1978-ban Állami Díj. Hosszú betegség és rövid szenvedés után 1979. augusztus 17-én halt meg a debreceni klinikán.

Felesége, Nagy Mária halála után Barabás Klárát vette el. Hón szeretett lánya, Judit, fiatalon halt meg. Két unokája viszi tovább a génjeit.

Záró gondolatok

A bevezetőben említett Durkheim-től származó megközelítésben, amitől magánemberként sem kapunk felmentést soha, nevezetesen: „Az emberiség fejlődése az ideák világában történik”, kérdezhetjük, milyen „ideák” valósultak meg Kesztyűs Lóránd életében. Úgy vélem, a következők: a tudomány magas szintű művelése (egy tudományág felfuttatása), az ifjúság becsülése, nevelése, önálló kutatói pályák indítása, a közösség (a Debreceni Egyetem) szolgálata a legnehezebb körülmények között, akár személyes áldozatok árán is; a nemes lokálpatriotizmus („debreceniség”), a családról, a „rábízottakról” történő felelős gondoskodás és a hatalmas *életszeretet*. Lóri bácsiról Di Lampedusa legendás regényalakja, Salina herceg – A párdúc-ból – jut eszembe, amikor a markánsan új politikai korszakot képviselő Tancredi viselkedésében felismeri, hogy bizonyos jelentős politikai változásokat – kényszerhelyzetben – éppen azért kell meghozni és elfogadni, hogy egy sor régi alapérték változatlanul megmaradhasson.